

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Hermes Theologicvs, Id est Synopsis totius Theologiæ, perspicuè, doctè, subtiliter, ac breviter discussa

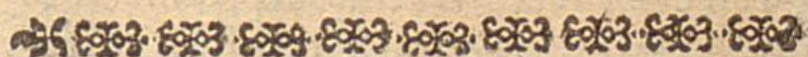
Et In octo Partes ... distincta ...

De Deo Vno, & Trino

Vindalium, 1646

Cap. IV. De scientia Dei, eiusque objecto.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38742

CAPVT IV.

De scientia Dei, eiusque obiecto.

 SECTIO I.

An detur in Deo, & quid cognoscat.

CONCLUSIO I.

IN Deo ponenda est vera aliqua scientia quæ sit per modum actus secundi, eaque vnica seu simplicissima.) Ac 1. quod in Deo sit vera aliqua scientia, certum est ex fide, vt satis patet ex Scripturis. Hester. 14. Domine qui habes omnem scientiam. Roman. 11. O altitudo diuitiarum sapientiæ, & scientiæ Dei: aliisque locis. Ratio autem est quia cum Deus sit ens perfectissimum, in perfectissimo gradu entis constitui debet, nempe in gradu substantiæ, & vitæ intellectualis. Confirmatur, nam cognitio intellectualis, est quædam perfectio simpliciter simplex, imò inter rerum perfectiones potissima, cum per illam co-

gnoscens fiat quodammodo omnia: ergo non potest denegari Deo entium perfectissimo.

Secundò quod scientia diuina sit per modum actus secundi, facile probatur, quia si esset per modum actus primi, esset potentia elicitua actus secundi, illiusque receptiua, quod repugnat puritati, & simplicitati diuinæ.

Neque dicas actum secundum dicere ordinem ad primum: hoc enim verum est de actu secundo qui se habet per modum actionis elicite, & receptæ; at intellectio diuina non ita se habet à parte rei, sed per modum per se subsistentis, & identificatæ cum substantia diuinæ; quamquam iuxta conceptum nostrum, intellectio distinguatur in Deo ab intellectu, & hic à substantia, vt patet ex alijs dictis.

Tertiò quòd sit vnica simplicissima probatur, quia licet ratione obiectorum variæ à nobis scientiæ distinguantur in Deo, tamen à parte rei est vnica, eò quòd identificatur cum essentia diuina, quæ vnica & simplicissima est deinde vt attingit Deum simplicissimum est simplicissima. Item vt fertur in res possibles, quia illas videt in Deo: ac denique vt versatur circa futura, quia ad

hoc non indiget aliqua entitate superaddita, sed tantum quod res sint futurae: unde adæquatè spectata vnica est & simplicissima.

CONCLUSIO II. Scientia Dei est perfectissima, & vniuersalissima.) Quòd sit perfectissima multipliciter ostenditur, nam Deus vitam intellectiuam possidet modo perfectissimo, ipse est obiectum suæ scientiæ ab ea comprehensum, eumque infinito lumine præditus sit, eius scientia continet euidentiã, certitudinem, omnesque perfectiones scientiæ creatæ; denique modus quo res cognoscit est perfectissimus, tum quia est sine discursu, siue secundum successiõnem, siue secundum causalitatem, quia omnia videt in seipso; tum quia est sine compositione, eò quòd essentia diuina potest simul repræsentare subiectum, & quidquid subiecto competit: tum quia est plane inuariabilis, non tantum entitatiue, seu quatenus identificatur cum essentia diuina, sed etiam formaliter in ratione sciētix; quia cum Deus sit infinite intelligens, repugnat quòd aliquid ignoret, aut quòd in cognitione rei antea perceptæ proficiat.

Quòd etiam sit vniuersalissima hinc perspicuum est, quia consummatam

Dei perfectionem attinet, quòd illius scientia se extendat ad omnia scibilia, eaque comprehendat. Confirmatur, nam quidquid est intelligibile, vel est Deus, vel est creatura aliqua; siue possibilis, siue existens. At hæc omnia à Deo cognosci ex dicendis manifestum fiet: quãdo autem S. Tho. 1. p. q. 14. art. 1. ad 3. negat scientiam Dei esse vniuersalem, aut particularem, vult dicere eam non respicere rationes tantum vniuersales, aut particulares duntaxat: quod non impedit, quin alio sensu sit vniuersalis, quatenus nempe rationes tam vniuersales, quàm particulares contemplatur.

CONCLUSIO III. Deus seipsum cognoscit, imò & comprehendit, cognoscit etiam possibilia, per scientiã quam vocant simplicis intelligentiã.) Prima pars probatur, quia scientia Dei eum sit infinita, se extendit ad omnia intelligibilia, & aliunde Deus est maxime intelligibilis, sibi que summè vnitus, ergo seipsum intelligit. Confirmatur, nam nullum est obiectum magis proportionatum scientiã Dei, quàm ipsemet Deus; ergo vel nihil, vel seipsum intelligit.

Secunda pars ostenditur, cum quis

I. Cor. 2. dicitur Spiritum, scilicet sanctum, omnia scrutari etiam profunda Dei: tum quia sicut Deus, quia est infinite perfectus, est infinite cognoscibilis, ita ob eandem rationem est infinite cognoscitius; ac proinde cum sit adæquatio inter cognitionem, & cognoscibilitatem illius, se cognoscit quantum cognoscibilis est, quod est seipsum comprehendere ex supradictis.

„ Dices, S. Thomas. I. p. quæst. 12. art. 3. ait tunc aliquid comprehenditur, quando peruenitur ad finem cognitionis ipsius; Deus autem non habet finem cognitionis ipsius; Deus autem non habet finem cognoscibilitatis suæ: ergo non potest à se ipso comprehenditur. Confirmatur, quia Augustinus ibidem relatus, ait, id quod comprehendit se, finitum esse sibi. Respondeo prædicta non esse intelligenda positivè sed negativè: non enim est sensus, id quod comprehenditur, debere esse finitum positivè, sed nihil esse in illo, quod non cognoscatur: ita ut cognoscibilitas rei non excedat cognitionem, quam intellectus de illa habet. Unde cum Deus seipsum perfecte cognoscat, potest dici, eo sensu, finitus sibi, licet simpliciter sit infinitus.

Tertia pars suadetur 1. quia Deus Rom. 4. vocat ea quæ non sunt, tanquam ea quæ sunt. 2. quia scientia Dei nõ minus latè patet quam illius potentia: hæc autem se extendit ad omnia possibilea, ergo & illa. Confirmatur; nam Deus suam omnipotentiam comprehendit ex dictis, ergo nouit omnes effectus ab ea producibiles. Idque secundum esse proprium, & formale quod in seipsis extra Deum habere possunt: tale enim esse est obiectum diuinæ omnipotentia, non autem illud quod habent in Deo; cum hoc sit ipsamet essentia Dei omnino improducibilis, & incorruptibilis.

„ Dices, scientia Dei non terminatur ad nihil, sed ad aliquid reale; at res possibilee nihil sunt reale. Respondeo re possibilee nihil esse reale actu, esse tamè aliquid reale in potentia: quatenus ipsa ex se dicit non repugnantia, vt fiat vera entitas realis, & actualis: & in Deo est sufficiens virtus ad eam è nihilo eruenda.

„ Quòd si instes, obiectum scientia diuinæ debere actu existere. Respondeo id verum esse de obiecto primario, quod motiuum vocant non autem de obiecto secundario, & pure terminatiuo, qualia sũt entia possibilea: ad hoc enim obiectũ sufficit, vt habeat tale esse, quale requiritur.

tur ad veritatem scientiæ: at deus non cognoscit res possibles vt habentes esse actu, sed tantum in potentia: quare hoc sufficit, vt scientiam diuinam terminet: sicut etiam rosa possibilis terminat scientiam, quam Angelus de illa habet.

CONCLUSIO. IV. Deus per scientiam, quam vocant visionis, cognoscit res omnes existentes in aliqua differentia temporis, ac speciatim contingenter futuras.) Prima pars probatur primò ex verbis illis Genes. 1. Vidit deus cuncta quæ fecerat, quibus adde illa Iob 28. Ipse enim fines mundi intuetur, & omnia quæ sub celo sunt respicit.

Secundo ratione. Nam Deus suam potentiam & voluntatem comprehendit, ergo videt omnes effectus qui ab ea pendent; presertim quia cum sit agens per intellectum, negari non potest quin cognoscat quæ ipse facit; siue per se solum siue simul cum causis secundis. At quidquid quouis tempore existit, à Deo procedit, altero ex his modis; ergo id totum ab eo cognoscitur. Confirmatur, nam deus habet perfectissimam rerum prouidentiam ex infra dicendis, adeoque illas ordinat in suos fines, quod præstare non posset si illas non cognosceret.

„ Dices 1. contingens est quod creaturæ existant, & consequenter quod cognoscantur vt existentes : quare si earum scientia ponatur in Deo, ea erit contingens, & mutabilis. Respondeo scientiam Dei circa futura, esse simpliciter necessariam, quoad entitatem : quoad terminationem verò non esse simpliciter necessariam, sed tantum ex suppositione quòd res existant.

„ Dices 2. ex Hieron. cap. 1. Habac. absurdum esse ad hoc deducere diuinam maiestatem, vt sciat per momenta singula, quot nascantur culices, quotue moriantur. Respondeo sensum esse, vt patet ex sequentibus, Deum non habere æqualem curam de irrationalibus, ac de hominibus : quo etiam sensu ait Paulus 1. Cor. 9. Nunquid de bobus cura est Deo ?

„ Dices 3. ex August, in Enchirid. cap. 17. melius esse quædam nescire, quàm scire, Respondeo hoc melius esse, quando eorum cognitio impedit notitiam rerum perfectiorum, vel ad malum inducit. Quod in nobis contingere potest non in Deo.

Secunda pars ostenditur 1. ex verbis illis Psal. 138. Intellexisti cogitationes meas de longe, id est, ab æterno, & ex

illis Isaiaë 41. Annúciate quæ vétura sūt:
in futurū, & sciemus quia Dī estis vōs.

Secundò Deus est infinite cognosci-
tius, ergo illius cognitio se extendit
ad omnia intelligibilia: atqui actus cō-
tingenter futuri, sicut vere sunt futuri,
ita, vere sūt intelligibiles; ergo intuitus
diuinus ad eiusmodi actus se extendit.

Tertiò Deus cognoscit actus liberos
nostræ volūtatis quādo existunt, vtpater
ex dictis; ergo & quādu futuri sūt, quia
aliàs mutaretur. Hinc Deus eiusmodi
futura perfecte nouit ab æterno, cū ab
æterno sint vera, neque ipse possit de
nouo aliquid addiscere in tempore.

Nota futura contingentia esse indiffe-
rentia ad vtrumlibet, vt sunt in suis cau-
sis, & sic non posse certò cognosci, etiam
à deo, vt ex infrà dicendis magis pate-
bit; esse tamen in seipsis determinate ve-
ra, & ita à deo cognosci; vnde Christus
prædixit peccatum Petri, vt determinate
futurum; quamuis in se Petrus indiffe-
rens ad peccandum, aut non peccandum,
manserit.

CONCLUSIO V. Deus co-
gnoscit non entia, cognoscit etiam mala,
idque per bonitatē formæ, vel actus quo
priuant.) Prima pars suadetur distingue-
do varios gradus non entis. Nam in pri-

mis non ens dicitur quod actu non existit, vt possibile quæ nunquam erunt, & futura quæ aliquando existent; & ista à Deo cognosci iam ostensum est.

Secundò negationes & priuationes dicuntur non entia, & hæc etiam nouit Deus, idque simplici intuitu tum quia comprehendit cognitionem quam nos habemus de eiusmodi non entibus: tum quia aliàs non cognosceret omne verū, verbi causa hominem non esse leonem, aërem noctu esse tenebrosum, & sic de aliis.

Tertio entia rationis dicuntur non entia, & hæc etiam à Deo cognoscuntur, quia cum perfectè intellectum nostrum comprehendat, bene nouit entia rationis quæ à nobis effinguntur. Vnde etsi non sint in illius intellectu subiectiue propriè loquendo, sunt tamen in eo obiectiue.

Nota conceptum quem intellectus noster format de chimera esse ens reale, sicque ab essentia diuina perfectè representari, non tamen propterea à Deo propriè fingi ens rationis; quia ex cōmuniōri sententia, tunc fit ens rationis, quando concipitur aliquid impossibile, ac si verè esset possibile, & non ens, ac si verè esset ens: vt dum consideramus

tenebras tanquam spatium aliquod obscurum, & cæcitatem per modum cuiusdam formæ positiuæ oculum afficientis. Deus autem non aliter singula intelligit quàm sint, ideóque impossibilia & fictitia cognoscit per dissensum, negádo ea esse, aut esse posse à parte rei, quæ nos ut possibilia, aut existentia effingimus.

Secunda pars ex eo manifesta est, quia duplex est malú, aliud pœnæ, aliud culpæ, prius causatur à Deo, posterius permittitur: quare vtrumque ab illo cognosci debet. De priori intelligitur illud Amos 3. Si est malum in ciuitate quod non fecerit Dominus. De posteriori verò illud Psal. 50. Et malum coram te feci. Neque refert illud Habac. 1. Múdi sunt oculi tui, ne videant malú: ibi enim videre sumitur pro approbare.

„ Tertia pars intelligitur de malis quæ consistunt in priuatione, & sic facile probatur, nam priuatio cognoscitur per suum oppositum, ut cæcitas, per visum, tenebræ, per lumen: & peccatum omissionis, per actum præceptum, qui prætermittitur. An autem peccatum cõmissionis formaliter spectatum, per formam oppositam intelligatur, pendet ab illa quæstione, de qua in 2. cap. 2. antalis peccati malitia consistat in priuatione.

SECTIO II.

De modo quo Deus res cognoscit maximè contingentes.

CONCLUSIO I.

DEUS res intelligit per suam essentiam, tamquam per speciem, & in ipsa tanquam in obiecto prius cognito.) Prior pars ostenditur. i. quia si deus non intelligit res per suam essentiam, tanquam, per speciem, oportet ut eas intelligat per aliquas species extrinsecus aduenientes quæ proinde recipiantur in intellectu diuino, illiusque cognitionem causent; at hæc & similia in deo locum habere non possunt, ut manifestum est.

Secundò cum deus necessario cognoscat creaturas omnes possibles, si eas cognosceret per aliquam speciem distinctam à sua essentia, sequeretur eiusmodi speciem habere omnimodam existendi necessitatem, & à dei arbitrio prorsus esse independentem.

Posterior pars suadetur, nam si deus

non videret creaturas in seipſo, vt in obiecto cognito; visio Dei æquè primò fertur in Deum & creaturas, quod dici non potest; tum quia essentia diuina in ratione speciei intelligibilis prius debet determinare diuinum intellectum ad cognitionem sui, quàm aliarum rerum quarum non est propria species; tum quia aliàs sequeretur diuinam cognitionem, saltem partialiter, specificari à creaturis, quod absurdum est; tum denique quia deo tribuendus est modus perfectior seipsum cognoscendi, at deus non meliùs & intimiùs seipsum cognoscit, quatenus intuendo suam essentiam simul aliquid aliud videt: sed quatenus ipse visus est causa cur alia videantur.

„ Dices, vt cognitio Dei non feratur æque primò in creaturas, sufficere quòd essentia diuina, tanquam species expressa, constituat Deum priùs intelligentem sui, quàm creaturarù. Verùm explicandum superest, quomodo id fieri possit, si creaturæ à deo non cognoscuntur mediante diuina essentia, sed immediate in seipsis. Nam sicut Angelus habens verbi causa, vram speciem representatiuam bouis, & equi, non prius per illam intelligit bouem, quam equum,

aut vice versa, sed vtrumque æque primò, & immediate; quia nimirum neque bos est illi medium cognoscendi equum, neque equus cognoscendi bouem. Ita repugnat quòd Deus per suam essentiam, vt per speciem expressam, constituatur prius intelligens sui, quàm creaturarũ; nisi ea sit ipsi ratio, seu medium cognoscendi creaturas.

Nota 1. quamuis Deus videat creaturas in seipso tanquam in obiecto motiuo, illius tamen cognitionem esse claram & perspicuam, quia vlteriùs tendit, & terminatur ad ipsas creaturas in seipsis spectatas. Ad eum modum quo Angeli cognitio, qua videt conclusionem in principio, est clara, & euidentis; quia non sistit in principio, sed ita illud peruenit, vt feratur in ipsam conclusionem, secundum se.

Nota 2. etsi vna res non videatur in alia tanquam in obiecto motiuo, nisi secundum esse quod habet in illa; nihil tamen impedire, quominus eadem visio tendat ad ipsam rem prout est in se, tanquam ad obiectum pure terminatiuum.

CONCLUSIO II. Futura contingentia absoluta non cognoscuntur in essentia diuina, vt habet præcise ratione omnipotentia, vel ideæ, neque in solo de-

creto diuino.) Prima pars probatur, quia omnipotentia diuina præcise spectata potest quidem repræsentare omnia possibili-
lia, non tamen aliquid futurum: cum Deus non operetur ad extra ex necessitate naturæ sed liberrime, adeoque nihil sit futurum, nisi ex libera ipsius voluntate.

Secunda pars ostenditur, quia idea ratione præcedit decretum Dei de rebus producendis: cum Deus producat res iuxta ideam quam habet de illis: ergo à fortiori idea præcedit rerum omnium productionem, & consequenter scientiã visionis quam Deus habet de illis, quia hæc versatur circa res vt existentes in aliqua temporis differentia: non ergo fieri potest vt Deus cognoscat futura contingentia præcise in suis ideis, etsi in eis cognoscat omnia factibilia.

Tertia pars suadetur, quia cum Deus non necessitet voluntatẽ nostrã ad agendum, decretum cum ea concurrenti ad actus liberos, est decretum ei offerendi concursum quendam in actu primo indifferentem ad agendum & non agendum, quique ex consequenti possit ab illa repudiari: talis autem concursus non potest determinare intellectum diuinum ad cognitionem alicuius futuri contingentis, potius quam oppositi:

ergo neque id potest decretum exhibendi eiusmodi concursum.

Nota nos hîc agere de primaria cognitione quam habet Deus de futuro contingenti, qualis non est ea quæ habetur in decreto præfiniente, quia tale decretum, si datur, cum non habeat effectum nisi per auxilia repudiabilia, debet supponere scientiam aliquam priorem, quæ certò ostendat eiusmodi auxilia minimè repudianda, si dentur, aliàs frustrationis periculo temerè exponeretur. Accedit quòd etsi detur, Deum præfinire actus bonos non tamen concedit potest eum præfinire actus prauos; etiam materialiter spectatos, vt infra ostendemus; cum tamen non minus hi quam illi sub diuinam cognitionem cadant.

CONCLUSIO III. Futura contingentia nō possunt certò cognosci, in proximis suis causis, siue secundum se spectatis, siue etiam cum omnibus circumstantiis ad agendum prærequisitis.) Prior pars satis perspicua est. Nam in primis eiusmodi futurorū proxima causa est voluntas, quæ ex se indifferens est ad vtrumlibet; quare ea visa non potest certò Deus iudicare talem operationem determinatè ab ea eliciendam, potiùs quam oppositam.

Deinde, quia sequeretur Angelum posse certo cognoscere, idque naturaliter effectus contingentes, ab humana voluntate prodituros, cum ex communi sententia, illam perfectè penetret, ac comprehendat.

Hinc probatur posterior pars, nam voluntas, etiam positis omnibus ad agendum prærequisitis, manet indifferens ut agat, vel non agat: Ergo Deus quamuis penetret totam vim voluntatis & circumstantiarum, non poterit ex iis certo cognoscere, in quam partem: voluntas se determinatura sit: cum impossibile sit maiorem esse connexionem inter causam & effectum, in ratione scibilis, quam in ratione entis.

Nota quòd licet Deus possit ob maiorem penetrationem causæ liberæ, habere maiorem probabilitatem effectus sequuturi, non tamen omnimodam certitudinem: neque refert quod voluntatem creatam dicatur super comprehendere; hoc enim eatenus verum est, quatenus totam vim illius infinite clariùs, ex parte ipsius intellectus, cognoscit quàm homo, vel etiam Angelus; vnde tamen non sequitur quòd in ea certò cognoscat effectum futurum.

CONCLUSIO IV. Ratio vi-

dendi futura contingentia non potest sumi ex reali, & æterna eorum existentia in æternitate.) Est communis extra Scholam Thomistarum, & facile probatur, primo, nam propriè loquendo futura contingentia non coexistuat Deo realiter ab æterno, ergo talis existentia non potest esse ratio ex parte obiecti, cur Deus ea ab æterno intuitivè videat. Sequela manifesta est, antecedens verò ostenditur, quia coexistentia supponit existentiam; atqui futura contingentia non existunt, cum à causis suis nondum producta sint, aliàs non essent futura contra hypothefim: ergo nequeunt iam existere, & multò minus ab æterno realiter Deo coexistere.

Confirmatur, nam si futura contingentia coexistunt Deo ab æterno, ergo & Deus illis: atqui prius nequit esse verum, nisi Deus ab æterno in se existat; ergo neque posterius verum erit, nisi futura in se ab æterno existant. Quis autem hoc admittat?

Dices, quia æternitas est mensura infinita, posse Deum existentias rerum omnium intueri, antequam in propria mensura existant. Sed frustrà, nam æternitas non mutat naturas rerum, atque adeò non facit, ut quod in se non exi-

fit, possit alteri coexistere. Et quamuis possit Deus res futuras intueri antequam in se existant; hinc non sequitur, quod ipsi coexistent, antequam existant; sed potius, ut Deus futura intueatur, non opus esse quod ipsi realiter ab aeterno coexistent: cum videlicet cognoscantur antequam existant, & Deo coexistere nequeant, nisi existant.

Secundò, sicut se habet locus ad immensitatem Dei, ita & tempus ad aeternitatem illius: atqui res existens in aliquo loco, verbi causa, in hac aula, etsi ibi coexistat immensitati Dei, non tamen ubique illi coexistit, quia ipsa deberet ubique existere; ergo similiter res existens in aliquo tempore, etsi pro tunc coexistat aeternitati Dei, non tamen dici potest quod pro tempore praeterito, quo nondum erat, & ab aeterno illi realiter coexistit.

Tertiò, etsi talis praesentia gratis admittatur, primatia ratio cognoscendi futura ab ea sumi non debet, prius enim est quod res aliqua in se sit futura, quam quod Deo realiter coexistat ab aeterno: cum ei sic coexistere non dicatur, nisi quia in se vere aliquando est futura: in eo autem priori res futura est in se cognoscibilis, eò ipso quod verè & deter-

minarè futura est; ergo debet à Deo cognosci independenter à prædicta coexistentia.

Nota 1. vt æternitas Dei dicatur simplicissima mensura ambiens omnia tempora, sufficere quòd res sint in æternitate, quando in se existunt; neque refert quòd centrum simul coexistat punctis omnibus circumferentiæ; hoc enim inderitur, quia ea omnia simul existunt; cum tamen omnes partes temporis nequeant simul existere, adeoque non possint omnes simul & ab æterno coexistere æternitati, sed quælibet quãdo existit.

Nota 2. vt dicatur Deus hodie coexistere rei cui heri non coexistebat, aut cui non coexistet cras, sufficere quòd sit successio in ipsis rebus quæ Deo coexistere dicuntur: quemadmodum Deus sine vlla mutatione suæ immensitatis, potest quoad locum rei alicui modo coexistere, si producat, modo non coexistere, si annihilatur.

CONCLUSIO V. Ratio videnti futura contingentia est ipsamet earum entitas & realis præsentia quam aliquando habitura sunt.) Probatur ex dictis, quia non potest negari quin Deus certò cognoscat futura contingentia antequam sint, ratio autem illa cognoscendi

cendi non potest sumi præcisè à Deo, vel à causis proximis huiusmodi futurorum, vt ostensum est: ergo superest, vt sumatur ab illorum entitate, & reali præsentia aliquando futura.

Confirmatur, nam ideò futura contingentia non videntur in causis suis, quia vt sic sunt indeterminata; at verò quatenus spectantur in seipsis, secundum realem entitatem quam aliquando habitura sunt, vt sic sunt determinata ad vnum, & extra statum indifferentiæ: vnde propositiones de illis enunciatae sunt determinatè veræ: ergo sub eo respectu futura contingentia sufficientem habent veritatem, vt à diuino intellectu, quam nulla veritas latere, cognoscantur.

Nota 1. aliud esse rem futuram Deo realiter coexistere ab æterno, & ratione talis coexistentiæ æternæ à Deo cognosci: aliud, rem futuram non coexistere Deo ab æterno, sed tantum pro tempore quo erit, & secundum eiusmodi coexistentiam futuram obici ab æterno intellectui diuino, propter infinitam illius perspicacitatem omnes temporū differentias præuenientem: & quidem prius illud à nobis negatum est: posterius autem iam affirmatur.

de Deo.

F

Nota 2. id quod iam non habet existentiam realem, non ita posse terminare scientiam diuinam, vt Deus ab æterno iudicet rem illam pro hoc tempore existere, posse tamen eam ita terminare, vt Deus iudicet & clarè cognoscat, rem illam cras extitutam: si verè crastina die existentiam realem habitura sit.

 SECTIO. III.

De Cohærentia scientiæ diuinæ cum libertate, & diuinis Ideis.

CONCLUSIO I.

Præscientia Dei rectè cohæret cum rerum futurarum contingentia, & libertate.) Est certa ex fide, quia ex vna parte Scriptura docet Deum esse præscium futurorum contingentium, vt patet ex suprascriptis, ex alia verò sæpe inculcat nos operari libere.

Vera autem ratio huius concordia est, quia cum cognitio supponat suum obiectum, certe scientia quam Deus habuit ab æterno de actu meæ voluntatis

libere futuro, nullo modo impedit quin actum talem liberè eliciam; intuetur enim illum vt iã à me liberè elicatum, adeoque necessitatem cum eliciendi mihi nequaquam imponere potest. Atque hanc conciliationē insinuant Theologi, quando aiunt scientiam visionis, de qua hîc agimus, esse merè speculatiuam, & nullomodo in obiectum influere, sed illud supponere vt existens, & per causas secundas productum. Item quando cum August, lib. 3. de lib. arb. comparant præscientiam diuinam nostræ præscientiæ futurorum, & memoriæ præteritorum, & visioni præsentiu. Nam certum est nostram præscientiam non esse causam, quòd res necessariò futura sit, aut memoriam, quòd præterita; aut visionem, quòd præsens; sed tota necessitas petenda est ex rebus ipsis futuris, præteritis, & præsentibus; quatenus necesse est futurum esse, quod futurum est, fuisse quod fuit, & esse quod est.

Eandem non obscure innuunt Patres, quando aiunt, non ideò res esse futuras, quia Deus præscit futuras esse, sed potiùs ideò Deum præscire eas esse futuras, quia verè futuræ sunt; inde enim colligitur, præscientiam diuinam esse

quodammodo posteriorem futuris contingentibus, ac proinde nō magis impedire ne cōtingenter & liberè eueniant, quàm si nulla esset eorum præscientia.

Nota quòd cūm Petrus absolutè potuerit non peccare, potuit etiam Deus non scire eum peccaturum, quare quòd hoc sciuerit, non fuit absolutè necessarium, sed tātum ex suppositione quòd Petrus esset peccaturus; ac proinde necessitas ex tali præscientia illata, non nocet libertati, cum non sit antecedens, sed duntaxat consequens.

CONCLUSIO II. Scientia Dei est causa rerum, non quidem illa quæ dicitur visionis, sed ea quæ vocatur simplicis intelligentiæ.) Prima pars probatur 1. ex Scrip. Psal. 103. Omnia in sapientia fecisti. Prouerb, 3. Dominus sapientia fundauit terram &c. Secundò ratione, nam Deus est agens per liberam voluntatem, omnia enim quæcunque voluit fecit: voluntas autem non fertur in incognitum, neque potest certo, sine errore, operis perfectionem assequi, nisi à præuia intellectus luce dirigatur, quoad modum illud faciendi; quare scientia Dei est causa rerum, tanquam principium dirigens ad rectam & ordinatam earum productionem.

Vnde collige scientiam Dei esse rerum causam, non modo materialiter seu identicè spectatam, quatenus identificatur cum essentia diuina, quæ est rerum omnium principium, sed etiam formaliter in ratione scientiæ, quia vt sic est directiua operationis facemque præfert voluntati, quæ est potentia cæca.

Secunda pars, quæ est communis cōtra nonnullos Thomistas, facile ostenditur. Nam scientia Dei est causa rerum, dirigendo illius voluntatem ad opus, & ostendendo modum quo res quælibet conuenienter produci potest: at scientia visionis non potest dirigere voluntatem Dei ad opus, quia vt eam dirigeret, deberet esse ratione prior quàm decretum liberum illius; atqui non tantum non est prior, quin etiam est ratione posterior; implicat ergo quod voluntatem dirigat ad sua decreta libera eudenda, aut cum ea concurret ad opus.

Tertia pars ex dictis concluditur, & prætereà probatur, nam scientia simplicis intelligentiæ habet omnes conditiones requisitas, vt sit causa rerum: præcedit enim decretum diuinum, ad eoque rerum existentiam, repræsentat res omnes factibiles, dictatque modum quo res quælibet conuenienter fieri debet;

ergo nihil ei deest ad rationem scientiæ
practicæ.

Nota eam scientiam esse liberam, quæ
ita adiunctum habet decretum, vt il-
lud sequatur, qualis est scientia visionis;
non autem illam quæ illud antecedit,
qualis est scientia simplicis intelligen-
tiæ; neque hinc colligas, Deum ad ex-
tra agere necessariò, siquidem scientia
simplicis intelligentiæ, etsi vt scientia,
& vt causa in actu primo spectata, sit
necessaria, non tamen causat actu, nisi
quarenus decretum Dei liberum adiu-
ctum habet, qua ratione est libera.

CONCLUSIO III. Deus ha-
bet rerum ideas, quæ non sunt res ipsæ
factibiles, sed essentia Dei vt imitabi-
lis.) In primis quod in Deo sint ideæ
creaturarum, hinc perspicuum est, quia
idea vulgo dicitur, exemplar ad cuius
imitationem artifex operatur, Deus au-
tem est artifex præstantissimus, qui ad
extra non operatur ex impulsu naturæ,
aut fortuito, sed liberrimè, & ex præ-
conceptione effectus; cuius proinde
ideam, & veluti exemplar quod intuea-
tur, in se præhabere debet.

Secundo quod ideæ diuinæ non sint
ipsæ res factibiles, prout ab æterno sunt
obiectiuè in mente Dei, patet, quia

Deus valde imperfectè ageret, si extra sed deberet inueniri aliquod exemplar, ad cuius imitationem operaretur, sic enim acciperet à creaturis rationem agendi, easque practicè cognoscendi, quod dici non potest.

Tertiò quod ideæ sint ipsa essentia Dei vt imitabilis, patet, quia cùm in ea cõtineantur omnes rerum omnium perfectiones possibles, omnesque modi quibus quælibet res produci potest, nihil congruentius potest esse exemplar, seu idea rerum omnium, quam ipsamet essentia Dei, prout hoc vel illo modo est participabilis à creaturis.

Quamquam ad conciliandas duas sententias oppositas, non erit fortè extra rem asserere, ideam adæquatè spectatam duas veluti partiales ideas complecti, obiectiuam; quæ est essentia diuina, vt imitabilis à creaturis, & formalem, quæ nihil aliud est quàm cognitio actualis, qua Deus intuendo suam essentiam vt imitabilem, repræsenterat formaliter creaturas vt hoc vel illo modo faciendas.

CONCLUSIO IV. In Deo varix sunt ideæ, licet non omnium quæ ab eo cognoscuntur.) Primum patet, quia ideæ multiplicantur iuxta varios mo-

dos quibus essentia diuina est inimitabilis à creaturis: vnde vulgo dicitur, hominem productum esse ad ideam hominis, equum ad ideam equi; & sic de aliis; ea autem distinctio idearum non est realis vt putant ij, qui dicunt, ideas nihil aliud esse quàm præconceptas essentias creaturum; neque etiam formalis ex natura rei, vt existimarūt olim nonnulli Theologi, qui alioqui dicebāt essentiam diuinam, non autem creaturas habere rationem idearum: est ergo distinctio rationis ratiocinatæ, vt patet ex dictis suprâ, vbi de attributis diuinis.

Secundum probatur, quia idea est de re factibili, non quacunque, sed tantum de illa quæ fit ad imitationem exemplaris; vnde non sunt in Deo ideæ negationum, aut priuationum; quia hæc à Deo propriè causari non possunt: licet autem Deus producat Filium, & Spiritum sanctum, non tamen habet eorum ideas, quia non sunt res per artem factibiles ad imitationem exemplaris. Sunt igitur in Deo speciales ideæ creaturarū omnium, non modo aliquando existentium, sed etiam possibilium: quia hæc aliàs non possent creari, adeoque non essent possibles.

Hoc autem intellige 1. de indiuiduis,

nam genera & species cum non producantur nisi in singularibus, non habent aliam ideam quàm singularium. Intellige 2. ex S. Thoma de entibus completis, nam incompleta vt materia, non habent specialem ideam, sed idea totius est simul idea partium ex quibus coalescit. Intellige 3, ex eodem, de accidentibus quæ subiecto iam facto superueniunt, non de iis quæ subiectum inseparabiliter comitantur.

 SECTIO IV.

De Scientia conditionata, seu media.

CONCLUSIO I.

IVxta Scripturam sacram admittenda est in Deo scientia conditionata.) Probatur. Nam ex Scriptura certum est Deum cognoscere futura sub conditione, seu quæ forent si aliqua poneretur conditio, hoc enim perspicuum est ex 1. Reg. 21. vbi duo futura conditionata fuerunt diuinitus Dauidi reuelata, nempe quòd si maneret in Ceyla, Saül descensurus esset ad euertendam urbem;

& quod si Saül descenderet, Ceylitæ tradituri eum essent in manus illius: neutrum autem ex illis absolutè euenit, quia defuit conditio, nimirum quia Dauid non mansit in Ceyla: idem patet ex Matth, 11. vbi Christus testatur Tyrios & Sydonios acturos fuisse pœnitentiam, si corâ illis ea miracula edidisset, quæ in Iudæa patrauerat; hæc autè cognitio non nisi ad scientiam conditionatâ seu mediam spectare potest, præsertim cum sit certissima, & de ipso euentu futuro.

Neque refert quod Thomistæ dicunt, debere supponi decretum aliquod efficax actu in deo existens, cuius vi cognoscat futura sub conditione, atque ita hanc cognitionem non spectare ad scientiâ illâ conditionatam seu mediam de qua agimus, sed ad scientiâ, liberam. Nam si hæc euasio haberet locum, talia decreta concipienda essent in deo, volo efficaciter vt Ceylitæ tradant dauidem, si Saül ad eos descenderit. Volo Tyrios physicè prædeterminare ad conuersionem si Christus apud illôs miracula ediderit: at hoc modo deus esset causa peccati, & libertatem tolleret; cum impossibile sit eum non peccare, quem deus vult efficaciter impellere ad actû peccati: eumque non agere, quem ad agendum prædeterminat; sic etiam red-

deretur prorsus inutilis ratiocinatio Christi, cum Iudæi respondere possint, non mirum esse quod Tyrij in dicta occasione essent conuertendi: quia accepturi erāt auxilia quædam ineluctabilia quibus ipsi carebant.

CONCLUSIO II. Scientia conditionata Augustino aliisque Patribus est valde consentanea.) Probatur 1. Nam Paganis & hæreticis quærentibus, cur Deus creauerit Angelos & homines quos sciebat peccaturos, Patres non respondent talem scientiam non esse in Deo, sed eâ admittâ, docēt in eo suspiciendâ esse bonitatē Dei, quod etsi præuideat aliquos malos futuros, nō propterea desinit eos creare, eisque auxilia sufficiētia, quibus saluari possint (si velint) largiri. Neque dicas testimonia illa debere intelligi de scientia peccati Angelorum & hominum, vt absolutè futuri, nam talis scientia supponit decretum constitutum creandi Angelos & homines; scientia verò de qua loquuntur Patres, ratione præcedit tale decretum, per illam enim videt Deus, quid facient Angeli & homines si eos creare velit, adeoque est de futuro conditionato. Confirmatur, nam alioqui si quæstio fuisset proposita eo sensu, Deus sciens absolutè Angelos & homines peccatu-

ros, voluerit illos creare, facile responderi poterat, quia id non nouerat nisi post decretum eos creandi, quod propter immutabilitatem suam reuocare non poterat: nec opus erat recurrere ad rationem superius allatam, aliasve similes.

□ Probatur 2. nam Patres frequenter docent, Deum aliquos vocare quando nouit eos consensuros: aliis vero ex iusto iudicio denegare eam uocationem, cui responderent si iis daretur: at illa scientia haudubiè est conditionata, qua Deus antequam statuatur aliquem vocare, certò nouit eum consensurum, si hoc vel illo auxilio præueniatur, secus si alio modo uocetur.

Nota ab Augustino & Prospero non rarò reprehendi Semipelagianos, non quòd scientiam conditionatam in Deo admitterent, sed quia stultè existimabant, Deum hominibus præmia aut poenas ab æterno præparasse, & in tempore conferre pro bonis aut malis operibus, quæ iuxta scientiam Dei elicitari erant, non absolutè, sed ex hypothesi quod diutiùs uixissent.

CONCLUSIO III. Scientia con-

ditionata est ad mentem S. Thomæ.)
 Probatur 1. Nam 1. p. q. 23. art. 5. ad 1. Di-
 cendum, inquit, quod usus gratiæ præ-
 scitus non est ratio collationis gratiæ,
 nisi secundum rationem causæ finalis ut
 dictum est: Quibus verbis supponit, Deū
 antequam statuat alicui conferre gra-
 tiam, certò scire num bene ea vsurus sit,
 necne, si illi detur, quæ sanè scientia est
 futuri sub conditione.

Deinde eiusdem 1. p. q. 92. art. 1. cum
 sibi S. Doct. 3. loco obiecisset, occa-
 siones peccatorum esse amputandas, at-
 que adeò Deum non debuisse creare
 mulierem quam sciebat (vtique per sciē-
 tiam conditionatam) futuram homini
 in occasionem peccati, si crearetur Res-
 ponderet, non quidem negando talem
 scientiam fuisse in Deo, sed eà admittē,
 ostendendo illam non debuisse impedire
 creationem mulieris, eò quòd non de-
 bet commune bonum tolli, ut vitetur
 malum particulare. Quod si recurras ad
 decretum præexistens, iam ponis in Deo
 hanc voluntatem, non minus ab illius
 bonitate, quam à mente S. Doctoris
 alienam volo efficaciter ut mulier sit
 homini in occasionem peccati.

Nota scientiam conditionatam com-
 munitè ad alterum ex vulgaribus mem-

bris scientiæ diuinæ reduci ; cùm enim habeat independentiam à decreto libero in Deo existente , vt sic à nonnullis refertur ad scientiam naturalem , alij verò propter libertatem obiecti cogniti, quod potuit non esse futurum , eam comprehendunt sub scientia libera , & ita à S. Thoma sub altero ex his membris cõprehendi potuit. Verùm cum futurum sub conditione sit veluti quid medium inter possibile, & absolutè futurum, nihil vetat maioris distinctionis gratiâ, scientiam conditionatam veluti mediam inter scientiam simplicis intelligentiæ, & visionis constituere.

CONCLUSIO IV. Si rationem consulamus , scientia conditionata seu media ponenda est in Deo) Probat, nam scientia Dei non esset vndeque perfecta, nisi omne verum attingeret , at non attingeret omne verũ, nisi versaretur circa futura conditionata , cum hæc non minus vera sint quàm quæ absolutè futura sunt, imò prius secundum rationem futurum contingens sit verum conditionatè, quàm absolutè. Nam si verum est quod Petrus positus in talibus circumstantiis peccat, sane antequam in iis esset positus, aut ponendus , verum erat, quod si in iis poneretur , peccaret; tale

autem conditionatum est proprium obiectum scientiæ conditionatæ seu mediæ; quare haud dubiè talis scientia in Deo ponenda est.

Neque refert quod dicunt Thomistæ, nihil esse futurum siue absolute, siue sub conditione, nisi dependenter à decreto Dei; hoc enim aliquò sensu verum est, & alio falsum; nam imprimis si agatur de decreto physicè prædeterminatè, quale ab ipsis admittitur, falsissimum est quod futurum contingens tale decretum supponat; cum physica prædeterminatio contingentiam & libertatem excludat. vt cap. 18. dicitur; si autem agatur de decreto concurrenti cum voluntate, eique tribuendi quicquid necessarium est ad agendum, verum est quod ex parte Dei tale decretum requiritur, vt contingens sit futurum, sed cum discrimine; nam vt res aliqua sit absolutè futura, necesse est quod tale decretum absolutè sit in Deo; si verò sit tantum futura sub conditione, sufficit quod si talis poneretur conditio, ex vi decreti diuini quod tunc esset, tribuerentur voluntati auxilia necessaria ad agendum.

Nota I. per scientiam conditionatam eneruari quidem gratiam illam effica-

cem, cui vis physicè prædeterminãdi voluntatem tribuitur, non tamen illam cui Concil. Tridentinum statuit voluntatem posse dissentire si velit; quin potius ut talis gratia omnimodam firmitatem habeat, ea debet inniti scientiæ conditionatæ, qua videt Deus illam effectum habituram, etsi eo carere possit.

Nota 2. prædestinationem propriè non fieri dependenter ab operibus sub conditione præuisis, tanquam à ratione motiua; quia etsi Deus sine eiusmodi præscientia, nequeat aliquem prædestinare, ea tamen non est causa cur aliquis prædestinetur, ut patet exemplo Tyrionum, qui prædestinati non sunt, etsi Deus certò sciret, eos poenitentiam fuisse acturos, si his aut illis auxiliis præuenirentur.

CONCLUSIO V. Scientia conditionata ponenda est in Deo, non modo speculatiue, sed etiam practice.) Prior pars probatur. Nam scientiam conditionatam esse in Deo speculatiue, id nihil aliud est, quàm Deum vere & certo cognoscere quid, verbi causa, faceret Petrus si eum vellet creare, & ponere in his aut illis circumstantiis minime prædeterminantibus: at eiusmodi cognitio-
nè repetiri in Deo ex hætenus dictis

satis demonstratum relinquatur.

Posterior pars suadetur, quia scientiam aliquam esse in Deo practicè, seu quoad usum, nihil aliud est quàm deum eiusmodi scientiâ tanquam prævia luce dirigi ad statuenda sua decreta; atqui ea fere omnia quæ superioribus conclusionibus allata sunt, perspicue ostendere videntur, Deum hoc modo scientiâ conditionatâ dirigi, in providentia spectante ad homines, ut consideranti patebit: ergo talis scientia est in Deo etiam practice, seu quoad usum. Confirmatur, quia cogitari non potest, quod deus prudenter statuat decreto efficaci, aliquem saluare per media repudiabilia, nisi dirigatur scientiâ conditionatâ dictante, eiusmodi media bonum exitum habitura, si dentur: aliàs enim decretum dei manifesto frustrationis periculo expositum esset: quis autem dubitet quia Deo tribuendum sit, quicquid spectat ad perfectissimam providentiam?

Dices deum cognoscendo vim mediocriorem & proportionem quam singula habent cum voluntate, certo scire quænam ex illis sint effectum habitura, eaque per eiusmodi scientiam, quæ est naturalis, applicare ad obtinendum effectum. Verùm hoc facile reiicitur, tum

quia à nobis concipi nequit, quomodo
Deus certissime cognoscat effectum fu-
turum, in causa ad vtrumlibet indeter-
minata: tum quia cum scientia Dei sit
infallibilis, illud omne necesse est eue-
nire, quod Deus ex cognitione causarum
certo euenturum præuidit: at quænam
erit illa necessitas, qua necesse erit fu-
turum illud contingens euenire, quod
Deus ex cognitione causarum certo e-
uenturum præuidit? non sane consequens,
quia nullo modo supponit actum, etiam
sub conditione præuisum, ergo antece-
dens, adeoque libertati repugnans. Qua-
re concludo, vt certitudo decretorum
Dei recte concilietur cum libertate ar-
bitrij, necessario esse recurrendum ad
scientiam conditionatam, seu mediam.
Vide plura hac de re in suavi Concor-
dia disp. 4. per totam.